

Secessie

Kwartaalblad voor de Studie van Separatisme en Directe Democratie

Het rattachisme als dreigement34

Nr. 3

Driemaandelijks: april – mei – juni 2001

Een uitgave van het Mia Brans Instituut

www.secessie.nu

Het rattachisme als dreigement

Als België barst, dan barst ook Wallonië. Dat meent Paul Belien, en hij vindt het telkens een goede zaak.

In augustus 1917 ontving koning Albert een brief die hem de daver op het lijf joeg. De afzender was Charles Magnette, een liberaal parlements lid uit Luik en tevens de Grootmeester van de *Grand Orient de Belgique*. Magnette had een dreigement klaar voor het naoorlogse België: „Het is ondraaglijk dat 4,5 miljoen Vlamingen over het lot van 3 miljoen Walen zullen beslissen. Liever dan onder het juk van de Vlamingen te moeten leven, liever dan een cultuur en een taal die de hunne niet is, opgelegd te zien, zullen de Walen zich wenden naar de plaats waartoe de affiniteit van ras, taal en zeden hen drijft: naar Frankrijk.” Die brief, waarin met Waals *rattachisme* (een aansluiting bij Frankrijk) werd gedreigd, maakte op de vorst een grote indruk.¹ Hij ontving de brief trouwens exact vijf jaar na een andere brief die een grote indruk had gemaakt.

Sire, il n'y a pas de Belges

Bovenstaande *one-liner* komt uit een open brief aan Albert waarmee Jules Destrée, een socialistisch parlements lid uit Charleroi, in augustus 1912 de koning had duidelijk gemaakt dat Wallonië de democratische spelregels binnen België niet wilde aanvaarden. Destrée hield een pleidooi voor federalisme, om aldus de democratische regel dat de meerderheid beslist, buiten spel te kunnen zetten.² Sinds 1830 had de Franstalige minderheid de wet gesteld in geheel België, met inbegrip van Vlaanderen, maar in het begin van de 20ste eeuw werd duidelijk dat het algemeen stemrecht eraan kwam en dat wanneer men de zaken op zijn democratisch beloop zou laten, Vlaanderen op zijn beurt de baas zou worden in geheel België. Die toestand, de zg. *état belgo-flamand*, moest (inderdaad omwille van de racistische reden dat Franstaligen wel Vlamingen mogen overheersen, maar niet omgekeerd) gedwarsboomd worden. Daarom, enkel daarom, moest het federalisme er komen.

De koning had begrip voor Destrée's uitgangspunt, maar niet voor zijn conclusie. „Wat Destrée zegt is zéér juist,” zo schreef de vorst aan zijn secretaris Jules Ingenbleek, „maar het is evenzeer waar dat een administratieve scheiding een slechte zaak zal zijn die tot grotere ongemakken en gevaren leidt dan de huidige situatie.”³ Koning Albert was tegen het federalisme omdat hij vreesde dat daarmee een ontbindingsproces van de unitaire staat ingezet zou worden dat misschien niet meer tot staan gebracht zou kunnen worden. Albert wilde een andere weg volgen. Hij ging ervan uit dat men de Vlaamse meerderheid zou kunnen neutraliseren omdat die zich in hoofdzaak door katholieke politici liet vertegenwoordigen. Die katholieke politici waren gemakkelijk onder druk te zetten: ze brachten toch de moed niet op om voor hun overtuiging te strijden. Het zijn „mossels,” zo stelde Alberts vrouw in 1914, met grote scherpzinnigheid vast.⁴ Van „mossels” had men in Laken geen schrik, maar men had er evenmin respect voor.

De koning kwam tot zijn conclusie naar aanleiding van dezelfde gebeurtenis die Destrée tot het schrijven van zijn open brief had aangezet: de kamer-verkiezingen van 1912. Die vonden plaats nadat in 1911 de homogeen katholieke regering-Schollaert ontslag had genomen. De regering viel over een voorstel van regeringsleider Franz Schollaert om het systeem van de „schoolbon” in te voeren. In plaats van scholen te subsidiëren wilde Schollaert voortaan de ouders subsidiëren door hen per schoolgaand kind een schoolbon of -cheque te geven die de ouders moesten inleveren bij de onderwijzer van hun keuze.⁵ De onderwijzer kon die schoolcheque vervolgens inruilen bij de overheid voor geld. Het wetsontwerp van 1911 voorzag dat vijftig

¹ De brief bevindt zich in het Koninklijk Archief te Brussel (Fonds Havre, nr. 242).

Geciteerd in: Thielemans, Marie-Rose; *Albert Ier – Carnets et correspondance de guerre 1914-1918*; Louvain-la-Neuve; 1991; p. 122.

² Destrée, Jules; *Lettre au Roi sur la séparation de la Wallonie et de la Flandre*. In: *Revue de Belgique* XLIV; 3de serie; 15 augustus 1912.

³ Geciteerd in: Thielemans, Marie-Rose & Vandewoude, Emile; *Le Roi Albert au travers de ses lettres inédites 1882-1916*; Brussel; 1982; p. 435.

⁴ Lambrechts, Lut; *De twee levens van koningin Elisabeth*; Antwerpen; 1990; p. 64.

⁵ Het systeem van de schoolbon was ver op zijn tijd vooruit. Het wordt tegenwoordig gepropageerd in de Verenigde Staten. Men spreekt daar van *school vouchers*.

bonnen volstonden om een onderwijzer in staat te stellen een klas te huren, al het benodigde schoolmateriaal te kopen en zichzelf van een deftig jaar-inkomen te voorzien.⁶

Zowel de liberalen als de socialisten waren fel tegen het wetsontwerp-Schollaert gekant. De regering had de stemmen van die twee partijen echter niet nodig. Maar ze had wel de handtekening van de koning nodig. Albert weigerde echter de wet te tekenen, waarna de regering ontslag nam. De

Rattachistische bijeenkomst in Waterloo in 1962, in de periode na de strijd rond de Eenheidswet en de Vlaamse „marsen op Brussel.” Een teken van Waalse zwakte.

koning raadde de liberale en socialistische partijleiders, Paul Hymans en Emile Vandervelde,⁷ aan om met één gezamenlijke kartellijst aan de volgende verkiezingen deel te nemen. Albert wilde de homogene katholieke meerderheid immers graag gebroken zien. Het scheen hem toe dat een liberaal-socialistisch kieskartel (*paars* zou men vandaag zeggen) daarin kon slagen. Maar de verkiezingsuitslag zorgde voor een verrassing: de katholieken wonnen. Ze behaalden 91 zetels tegenover 83 voor het kartel, waarmee ze hun absolute meerderheid nog met twee zetels vergrootten.

De uitslag van 1912 lijkt op de uitslag die 38 jaar later, in 1950, opgetekend zou worden tijdens het koningsreferendum. De regering behaalde in 1912 een meerderheid in België als geheel, maar niet in Wallonië. Vlaanderen stuurde 61 katholieken naar de Kamer, tegenover slechts

21 verkozenen voor het *paarse* kartel, maar Wallonië gaf amper 18 zetels aan de katholieken tegenover 48 aan *paars*, en Brussel verkoos 12 katholieken en 14 kartelliden. De katholieken konden hun schoolbon-voorstel dus door-drijven, maar Wallonië dreigde dat het België in dat geval zou opblazen. „Er wordt hier volop gesproken van afscheuring van Vlaanderen,” zo meldde een Luikse correspondent in paniek aan Paul Hymans,⁸ terwijl Destrée zich aan het schrijven van zijn open brief zette. Destrée was loyaal aan de koning en wilde België redden. Precies daarom hield hij zijn pleidooi voor federalisme.

De zaak liep uiteindelijk af zoals ook de koningskwestie drie decennia later zou aflopen: de katholieke Vlaamse politici, democratisch gelegitimeerd en met net een verkiezingsoverwinning achter de rug, zwichtten voor de Waalse dreigementen. De wil van de democratische meerderheid der Belgische kiezers werd met opzet genegeerd „om 's lands eenheid te redden,” en er werd over schoolbonnen in de Belgische politiek nadien nooit meer gesproken. Albert speelde daarbij achter de schermen een actieve rol. Hij stuurde zijn secretaris Ingenbleek naar de nieuwe katholieke leider, Charles de Broqueville, met de smeebede „de koning te redden.” Naar het schijnt, had Ingenbleek de tranen in de ogen toen hij Broqueville probeerde te overhalen.⁹

Hoewel de „mossels” toegaven, morde de meer flamingantisch gezinde vleugel van de katholieke partij: „Het is *altijd* de politiek van het Hof geweest om de katholieke partij te verzwakken en de kant te kiezen van de zogenaamd gematigde liberale linkerzijde,” zo noteerde de nieuwe minister van Landbouw, Georges Helleputte, een schoonbroer van Schollaert, in zijn dagboek.¹⁰ Maar ze morden in stilte. Wel werd via een buitenlandse krant, de Zwitserse *La Liberté*, een vlamme – maar machteloze – aanval gelanceerd tegen „de pausen van het socialisme” die het op het Belgische koninklijk paleis voor het zeggen hebben.¹¹

Bijna een eeuw later is de situatie nog steeds hetzelfde

Het dreigen met Waalse afscheuring en aansluiting bij Frankrijk, om aldus het Hof de belangen te laten dienen, niét van de democratische wil van de meerderheid van 's konings onderdanen, maar van het francophone vrijzinni-

⁶ Vandaag lijkt 50 leerlingen per onderwijzer veel, maar in die tijd was dat normaal. Sommige leraars gaven zelfs les aan meerdere schooljaren tegelijk.

⁷ Twee Brusselaars met Vlaamse grootouders, die echter geen van beiden Nederlands spraken.

⁸ Geciteerd in: Thielemans & Vandewoude; o.c.; p. 69.

⁹ Thielemans & Vandewoude; o.c.; p. 391.

¹⁰ Geciteerd in: Thielemans & Vandewoude; o.c.; p. 73.

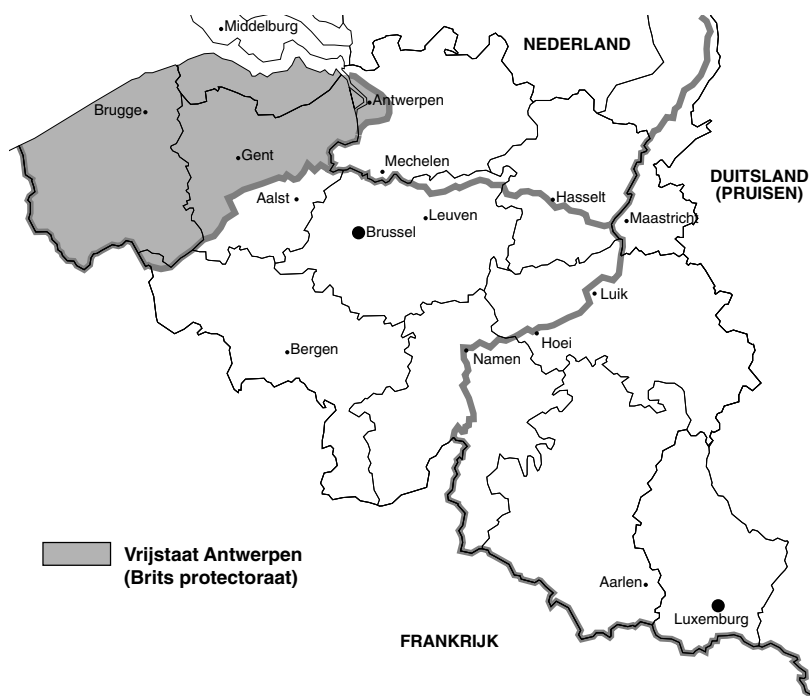
¹¹ Geciteerd in: Thielemans & Vandewoude; o.c.; p. 499.

ge en/of socialistische establishment, is een constante in de Belgische geschiedenis die teruggaat tot het ontstaan van het land zelf.

Het Brusselse oproer van 25 augustus 1830, waaruit België geboren werd, begon als een poging van Franse agenten om de Zuidelijke Nederlanden aan te laten sluiten bij Frankrijk.¹² Toen dit *rattachisme*, deze her-aansluiting, niet lukte omwille van Britse tegenkanting, stelde de Franse onderhandelaar Talleyrand eind december 1830 een opdeling van de Zuidelijke Nederlanden voor. Hij had een plan getekend (kaart 1) waarbij het land opgedeeld werd

in vier stukken. De hele linkeroever van de Schelde, alsook de stad Antwerpen met zijn bastions op de rechter-Schelde-oever, zou een Brits protectoraat worden: de „Vrijstaat Antwerpen” – een soort onafhankelijk Vlaanderen *avant-la-lettre*. Pruisen zou de hele rechteroever van de Maas krijgen, plus de steden Maastricht en Luik op de linker-Maasoever. De grens tussen Nederland en Frankrijk zou langs de Demer worden gelegd. De rest van het land zou bij Frankrijk komen.¹³

De Britten wezen het voorstel af. Ze opteerden voor een onafhankelijk en neutraal België onder een vorst die verwant was aan de Britse koninklijke familie, Leopold van Saksen-Coburg. Die koning kreeg van de Belgische revolutionairen echter al gauw te horen waar in

Kaart 1

Verdelingsplan van Talleyrand,
december 1830

België de prioriteiten hoorden te liggen. Toen Leopold I in 1834 de bouw aankondigde van een spoorlijn tussen Brussel en Antwerpen, botste hij op hevig verzet van één van de vaders van de Belgische Revolutie, de Henegouwse *rattachist* Alexandre Gendebien. De Henegouwer protesteerde op 11 maart in het parlement fel tegen het feit dat de economische belangen van zijn streek „opgeofferd” werden aan die van „het Orangistische Antwerpen.” Hij waarschuwde de koning in niet mis te verstane bewoordingen: „Houd er rekening mee. Indien u de taal van de rede weigert te horen, zullen wij u die van het geweld laten verstaan.”¹⁴ Het Hof hield er voortaan rekening mee, en de overgrote meerderheid van de overheidsinvesteringen gebeurden sindsdien in Wallonië.¹⁵

De taal van het geweld werd in de daaropvolgende halve eeuw enkele keren effectief gehanteerd (bijvoorbeeld tijdens de koningskwestie) op ogenblikken dat de machtsverhoudingen binnen België in democratische richting – dit wil zeggen: in de richting van de Vlaamse meerderheid – leken te zullen kantelen. Meestal echter, zoals in 1912, volstond een eenvoudig dreigement om die kanteling te beletten. Door met geweld te dreigen bracht Wallonië de boodschap: *Pas op, geef ons onze zin, of wij blazen België op*. Dreigen met *rattachisme* komt wezenlijk op hetzelfde neer: *Als we in België onze zin niet krijgen, dan volgen we de roep van ons „ras” en gaan we naar Frankrijk, net zoals we in 1830 hadden willen doen*.

Dit dreigement wordt bovengehaald op ogenblikken dat Wallonië zich ongemakkelijk voelt. Het feit dat de laatste tijd de *rattachistische* stemmen luid klinken, is daarom voor Vlaanderen een verheugend teken. Tijdens de vorige legislatuur hebben de Waalse socialistische kopstukken Yvan Ylief, de Belgische minister van Wetenschapsbeleid, en Claude Eerdekens, de PS-frac-

¹² Zie in dit verband het magistrale werk (4 delen tot dusver) van: Smits, Arnoldus; *1830 – Scheuring in de Nederlanden*; Heule; 1983-1999.

¹³ Talleyrand, Prince de; *Mémoires*, Vol. III; Parijs; 1891; p. 411.

¹⁴ Geciteerd in: Vermeir, Piet; *Leopold I – Mens, vorst, diplomaat*, Vol. I; Dendermonde; 1965; p. 161.

¹⁵ Hannes, Juul; *De prijs van België was altijd hoog*. In: *Secessie*; januari 2001; pp. 25-37.

tieleider in de Kamer, enkele keren in het openbaar hun rattachisme beleden. Dat deden ze uitgerekend toen Vlaamse stemmen weerklonken om de splitsing van de Belgische sociale zekerheid te bepleiten.¹⁶ Op 9 december vorig jaar hield ook Robert Collignon, de voorzitter van het Waals Parlement, in Rijsel een rattachistische toespraak, die voor opschudding zorgde.¹⁷

Dirk Castrel heeft erop gewezen hoe opvallend het is dat Eerdeken, Ylief noch Collignon ooit op het koninklijk paleis ter verantwoording zijn geroepen, in schril contrast met voormalig Vlaams minister-president Luc Van den Brande die na een uitspraak over confederalisme prompt door het Hof werd ontboden.¹⁸ Kennelijk gaat het Hof ervan uit dat de drie eerstgenoemden slechts verklaringen afleggen waarvan zij niets menen en dat het hun uiteindelijke bedoeling is de Belgische eenheid te versterken, terwijl Van den Brande het tegendeel zou beogen.

Eerdeken, die op 10 juli 1996 furore maakte door in de Kamer te dreigen dat „Frankrijk binnenkort wel eens voor de poorten van Brussel zou kunnen staan,” zegt overigens expliciet dat hij niet echt rattachist is en er slechts mee dreigt om de Vlamingen te intimideren: „Als er een Vlaamse machtsgreep gebeurt, ja, dan ben ik rattachist, maar ik wens dit niet.”¹⁹ En: „Het is waar dat ik graag een Fransman zou zijn geweest, maar de toekomst van Wallonië ligt niet noodzakelijk daar. (...) België is een mooi land, zolang we er elkaar respecteren. De Sociale Zekerheid splitsen is onzin. Die Vlaamse eis komt voort uit het egoïsme van de rijken, hetzelfde egoïsme dat vandaag het Oostenrijk van Haider bezielt, een luilekkerland met een zeer lage werkloosheidsgraad.”²⁰

Het rattachisme is een Waals zwaktebod

De voorkeur van diegenen die ermee dreigen blijft het voortbestaan van een Belgisch staatsverband waarbinnen Wallonië op „luilekkerland” Vlaanderen kan blijven parasiteren. *Als die situatie niet blijft duren, dan willen we naar Frankrijk*, zeggen zij. De *oprechte* rattachisten lijken slechts een onbelangrijk clubje te zijn rond oud-kamerlid (RW), oud-Europarlementslid (FDF-RW) en oud-Waals-Parlementslid (PSC) baron Paul-Henri Gendebien, een rechtstreekse afstammeling van de man die Leopold I ertoe aanmaande „de taal van de rede” te begrijpen. Hij stichtte in 1999 de rattachistische partij *Rassemblement Wallonie France* (RWF).²¹ Maar zelfs die club, aldus RWF-ondervoorzitter Maurice Lebeau, is alleen maar „anti-Belgisch” geworden omdat de Franstaligen de Vlaamse meerderheid niet langer onder de knoet lijken te kunnen houden: „*La Belgique est devenue la Belgique et les Wallons sont devenus des cocus depuis que la belle se laisse séduire par des sirènes aux accents plus nordiques.*”²²

Het zwaktebod van het rattachisme blijkt uit het feit dat de Walen van het RWF bereid zijn om Brussel eventueel te laten vallen. Gendebien heeft, naar het schijnt, wel een Brusselse onderafdeling, het *Rassemblement Bruxelles-Wallonie* (RBW), maar de rattachisten stellen expliciet „dat zij Brussel liefst mee naar Frankrijk zouden nemen, maar dat Brussel zelf moet beslissen, en dat Wallonië niet op Brussel moet wachten.”²³ Sommige francofone Brusselaars lijken voor die „politiek en diplomatiek onverantwoordelijke houding” van de rattachisten overigens zeer beducht te zijn.²⁴

Hoewel de zwakheid van de Waalse dreigementen om België op te blazen als de Vlamingen op hun rechten gaan staan, dus vrij duidelijk is (nog los van het feit of Frankrijk op de annexatie van het armlastige Wallonië zit te wachten), is het verbazend dat sommige Nederlandstaligen zich erdoor laten intimideren. De Waalse intimidatietechnieken worden zelfs in Benelux-verband gehanteerd. Zo liet de socialist Jean-Marie Happart tijdens een bijeenkomst van Benelux-parlementsleden op 28 januari 2000 horen dat hij „er diep van overtuigd (is) dat de werking van de Benelux bijna uitsluitend in het

¹⁶ Castrel, Dirk; *Waalse rattachisten blijven hoop op Frankrijk vestigen*. In: *Gazet van Antwerpen*; 26 januari 2001.

¹⁷ Fonteyn, Guido; *Collignon wordt rattachist*. In: *De Standaard*; 19 december 2000.

¹⁸ Castrel; o.c.

¹⁹ *L'interview de Pascal Vrebos: Claude Eerdeken*. In: *Le Journal de Mardi*; 30 november 1999.

²⁰ Claude Eerdeken: „*Je suis pour la fin de la Belgique, mais pour la construction européenne*”. In: *Le Journal de Mardi*; 14 maart 2000.

²¹ Philippon Isabelle; *Portrait Paul-Henry Gendebien – L'infatigable don Quichotte wallon*. In: *Le Vif/L'Express*; 26 november 1999.
Fauconnier, Théo; „*Wallons, vous êtes Français.*” In: *Le Matin*; 26 november 1999.

²² Salengros, Nathalie; *Enquête sur les anti-Belges francophones*. In: *Le Journal de Mardi*; 14 maart 2000.

²³ Fonteyn, Guido; *Franse parlementsleden steunen Waals rattachisme*. In: *De Standaard*; 29 november 1999.

²⁴ *La faute politique de Robert Collignon*. In: *La Libre Belgique*; 12 december 2000.

Nederlands gebeurt – en dus voornamelijk Germaans van aard is – wat gebeurlijk de Latijnse gedachte, vertegenwoordigd door de Franse taal, zou kunnen tegengaan.”²⁵ Daarmee zorgde hij voor groot ongemak bij het Nederlandse socialistische Tweede Kamerlid, mevrouw Willie Swildens-Rozendaal, die beklemtoonde dat „de heer Happart toch op een nogal zwak-

ke plek heeft gewezen wanneer hij stelt dat het Germaans het Latijn eigenlijk overheerst” (sic) en dat daar „bij het organiseren van activiteiten ook daadwerkelijk rekening mee gehouden moet worden.”

De Belgische christendemocraat Albert Gehlen (een Duitstalige „Waal”) blokte Happart echter af: „Het is zeker niet de schuld van Nederland of Vlaanderen indien er een onevenwicht bestaat,” maar wel die van de Franstaligen, die in plaats van aan zelfbeklag te doen beter „een nieuwe dynamiek” zouden ontwikkelen.²⁶ Gehlen gaf onmiddellijk het goede voorbeeld door aan de Benelux een reeks grensoverschrijdende initiatieven voor te stellen langs heel de grens tussen Wallonië en het Groothertogdom Luxemburg.

Het is nuttig om de tegenstelling tussen Happart en Gehlen te benadrukken. Beiden zijn politici uit Wallonië.

Dàr ligt het probleem voor Wallonië indien Vlaanderen zijn eigen weg gaat: **Als België uit elkaar valt, blijft Vlaanderen bij elkaar, maar valt Wallonië uiteen in nog kleinere stukken.**

Inderdaad, tenzij hun dit met geweld wordt opgelegd is het zeer onwaarschijnlijk dat de Duitstalige regio's rond Eupen en Sankt-Vith deel gaan uitmaken van een onafhankelijke Waalse staat, laat staan dat zij in Frankrijk willen opgaan. Indien men de bevolking laat kiezen, zal de regio-Eupen bij Duitsland aansluiten; de regio Sankt-Vith bij Duitsland of Luxemburg. Ook in de grotendeels Franstalige Belgische provincie Luxemburg zal de bevolking kiezen voor het Groothertogdom, eerder dan voor Wallonië of Frankrijk.

Het is niet uit te sluiten dat de hele streek ten zuiden en ten oosten van de Maas naar Luxemburg wil. Dan wordt Wallonië grotendeels beperkt tot de socialistische as Bergen-Charleroi-Hoei-Luik, de zg. „PS-staat.”²⁷ Indien dit gebied bij Frankrijk aansluit, komt er een kaart tot stand die enigszins lijkt op de verdeling voorgesteld door Talleyrand in 1830 (kaart 2).

Het scenario kan echter nog slechter uitdraaien voor de Wallinganten en de rattachisten. Wallonië wordt momenteel politiek nog steeds gedomineerd door de oude industriële Oost-West-as, terwijl sommigen langzaam een nieuwe door *high-tech* en dienstensector beheerste Noord-Zuid-as zien ontstaan, lopend van Louvain-la-Neuve in Waals-Brabant over Namen naar Aarlen en Luxemburg. Indien bij een uiteenvallen van België, de hele bevolking langsheen deze nieuwe, moderne as voor zijn eigen belang kiest (wat mensen die „de taal van de rede” verstaan over het algemeen plegen te doen), dan zal ook in Waals-Brabant en de hele provincie Namen de keuze uitgaan naar de Luxemburgse optie, eerder dan de Waalse of de Franse. (kaart 3)

Kaart 2

Verdeling Wallonië met dominantie Oost-West-as

Bij een secessie van Vlaanderen zullen zowel de Oostkantons als Belgisch-Luxemburg (en misschien wel het hele gebied ten zuiden van de Maas) zich van Wallonië afscheuren.

²⁵ Raadgevende Interparlementaire Beneluxraad, januari 2000; nr. 621/1; p. 42.

²⁶ Id.; pp. 43-44.

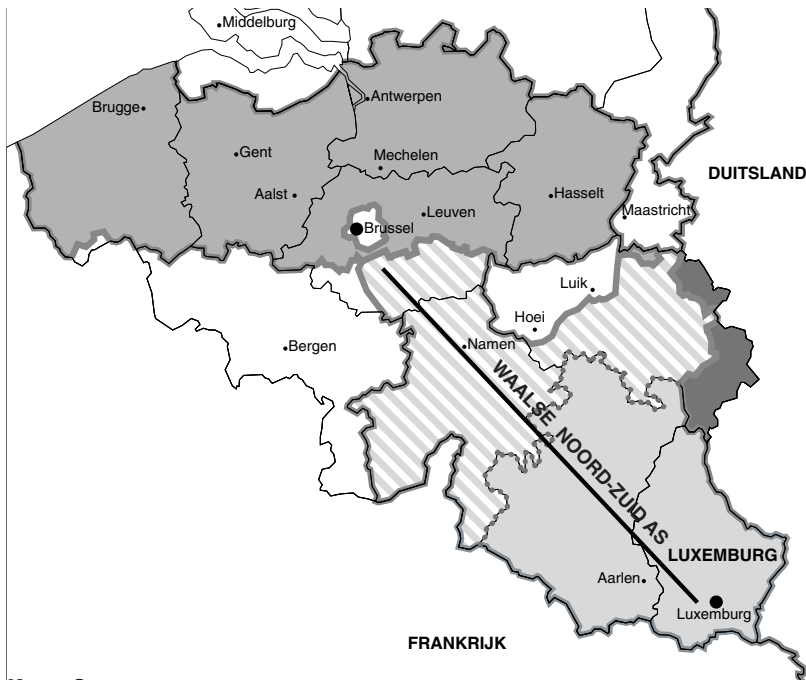
²⁷ Fonteyn, Guido; *Affaires hebben PS-staat gemeen*. In: *De Standaard*; 10 september 1996.

Lijkt dit alles vergezocht? Misschien: het is niet aan ons om Wallonië te verdelen. Men kan echter niet om de vaststelling heen dat de socialistische machthebbers in de oude Waalse Oost-West-as momenteel in Wallonië zowel als in België als geheel de lakens uitdelen. Hun politiek is rampzalig en slaat enorme gaten in het overheidsbudget in Wallonië waar 40 % van de werkende bevolking overheidsambtenaar is en meer dan de helft van alle Belgische werklozen leven.²⁸ Die gaten worden gevuld met Vlaams geld. Sommigen hebben Vlaanderen zelfs „het OCMW van Wallonië” genoemd.²⁹ Als de Vlaamse geldstroom wegvalt, zal het (kleine) productieve deel van Wallonië (de zich ontwikkelende Noord-Zuid-as) de last van de "rode" Oost-West-as moeten dragen. Gaat men dat daar willen doen? Mensen zoals Gehlen blijkbaar niet.

interne spanningen, die ertoe moeten leiden dat men er ofwel radicaal afstapt van het etatistische beleid, ofwel dat ook binnen Wallonië secessie-bewegingen ontstaan.

Hoe dan ook verliest het „rattachistische” dreigement, zoals het door PS-kopstukken geformuleerd wordt telkens de Vlamingen protesteren tegen de Belgische gang van zaken, zijn betekenis. Als Frankrijk van de rattachisten al iets kan krijgen, dan zal het niet alleen het slechtste deel van België zijn, maar wellicht zelfs het slechtste deel van Wallonië. De rattachisten hebben Frankrijk dus niets te bieden. Daarom zou men de bewering dat Vlaamse secessie „Frankrijk tot aan de poorten van Brussel zal brengen,” best in zijn juiste perspectief zien: als men al iets tot aan de poorten van Brussel

brengt, dan zal het misschien wel Luxemburg zijn. En dat is voor Vlaanderen een uitstekende zaak! De tijd dat we ons als „mossels” moeten laten behandelen, is daarom voorbij: Ofwel geeft men Vlaanderen wat het in België democratisch toekomt: de meerderheid. Ofwel wordt Vlaanderen onafhankelijk en barst Wallonië.

Kaart 3

Verdeling Wallonië met dominantie Noord-Zuid-as

²⁸ Rasking, Johan; *Wallonië levert helft van alle werklozen in België*. In: *De Standaard*; 5 januari 2001.

²⁹ Caudron, Jan; *Vlaanderen, het OCMW van Wallonië*.
In: *De Standaard*; 8 januari 1996.

Voor een overzicht van de geldstromen, zie: *Financiële transfers tussen de Belgische gewesten – Actualisering en vooruitblik*. In: *KBC Economisch Financiële Berichten*, 17 November 2000.

*Mr. Paul Belien is jurist en journalist.

Paul Belien*